

LA ESQUELLA DE LA TORRATXA

PERIÒDICH SATÍRICH

HUMORÍSTICH, ILUSTRAT Y LITERARI

DONARÀ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SEMANA

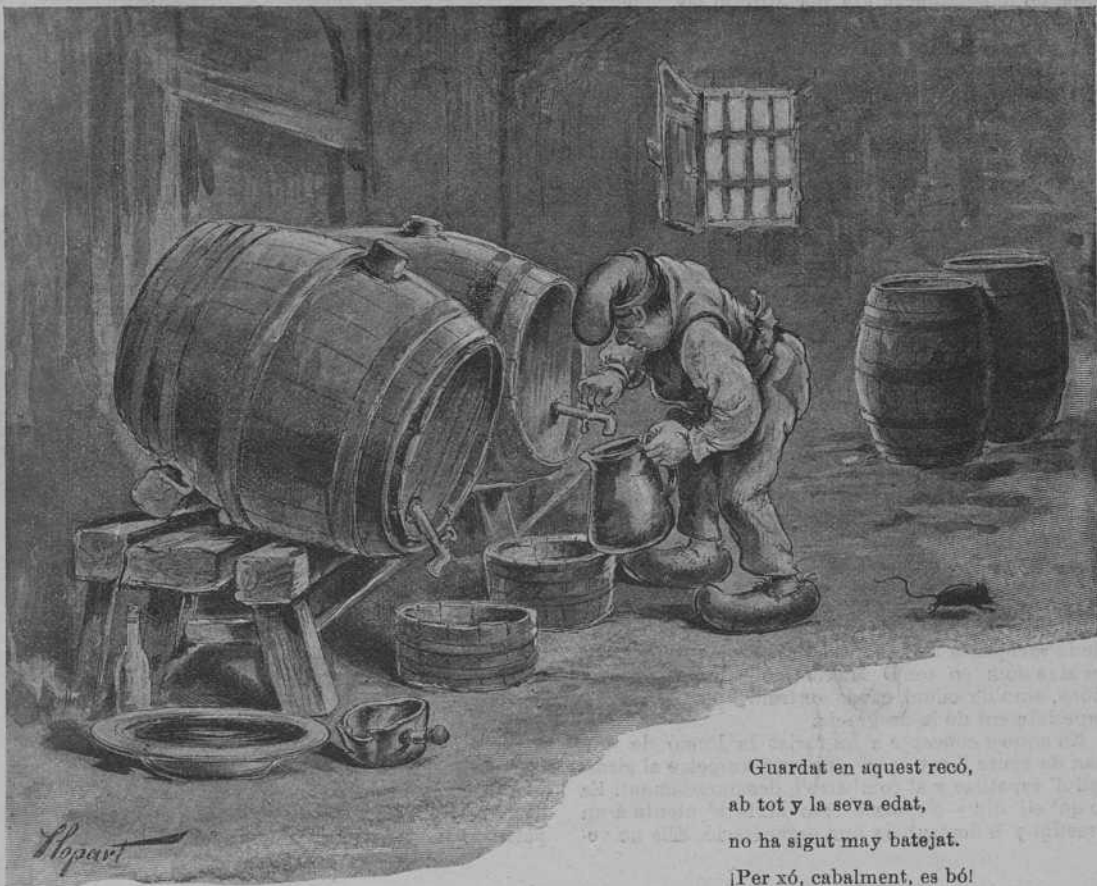
10 céntims cada número per tot Espanya

Números atrassats 20 céntims

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ
LIBRERÍA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20
BARCELONA

PREU DE SUSCRIPCIÓ
Fora de Barcelona, cada trimestre Espanya, 3 pessetas.
Cuba, Puerto Rico y Extranjer, 5

VÍ VELL

Gusrdat en aquest recó,
ab tot y la seva edat,
no ha sigut may batejat.
¡Per xó, cabalment, es bó!

CRONICA

DON Manuel, el de las Pantorrillas, de Barcelona, no es com D Pa o, el de la Daga, de Madrid. Si aquest s'ha retirat de la política, fastiguejat, desenganyat ó agraviat (váginho á saber!) D. Manuel se proposa aguantarse ferm, ab el paraygua á la mà, y que vagi cayent aygua, que un día ó altre deixarà de ploure. Aquesta es, á lo menos, la seva esperança... la seva il·lusió.

Pero de moment, encare que no 's retiri, es igual que 's retiré, tota vegada que renuncia á pendre part en las próximas eleccions de regidors. Digui lo que vulgui en Baró, pretengui lo que pretengui l'Eminentíssim, aconselli lo que aconselli en Durán y Bas, exciti lo qu'exciti en González Rothwos, aixussi lo que aixussi en García Alix, D. Manuel té 'l seu plan trassat y d'ell no se'n separa, per més que diguin y per més que fassin.

Ben clarament l'ha exposat fa poch davant del Estat Major, cada día més mermat qu'encare li queda: de sque'l s'pochs poquíssims que havent avants compartit ab ell las glorias, no 's desdenyen de compartirhi ara las fatigas:

—El partit conservador no pendrà part, com á tal partit (y tan partit com está 'l pobret!) en las eleccions municipals del próxim mes de novembre. El partit conservador renuncia generosament á la *cas tanyada*.

¿A qué respón una resolució tan grave? ¿Es virtut ó previsió?

Sigui lo que 's vulgui, no deixa de ser important, que al qui en altres temps tallava á Barcelona 'l bacallá, no hajan lograt ara decidirlo ni las benediccions del Cardenal, que pot omplirlo de indulgencias, ni las seguretats del govern disposat á donarli carta blanca per tot lo que convingui; es á dir: ni lo espiritual, ni lo temporal; ni la gloria del cel, ni la gloria terrena de ser en aquests moments crítics, el salvador de Barcelona, contra 'ls embats de la demagogia. Vaja, ja ho ha dit que no vol... Y no vol de cap manera... Avuy per avuy li té horror á la lluyta... y á la truyta. De sobra ha comprés que aquesta no 's cou per ell: ab sols un cop d'ull ha vist que la paella crema, y encare que golut, no es tan tonto que vaji á agafarla pel mànec, á riscos de inut l'arse per sempre més aquellas manetas tan hábils en tota mena de jochs de prestidigitació electoral.

Podria moure'l el despit contra certs elements que un día 'l secundavan ó quan menos toleravan las sevas grans habilitats caciquistas. Aquests elements se li van separar, quan en Polavieja va donar el seu programa: aquests elements se'n hi van anar ab els regionalistas, trayentli á grapats la carn de las pantorrillas, com si treballessin á preu fet, en la tasca d'ensorrarlo.

Pero D. Manuel es generós y 'ls perdona.

Aixó sí, 'ls perdona, ab la esperanza de que algún día s'esmenarán dels seus errors y tornarán á la cleda caciquista á formar de nou el seu remat, qu' en aixó com en tot D. Manuel no es home de pasions, sino de càlcul, capás de treure partit de tot y especialment de la desgracia.

En aque't concepte s'ha forjat la ilusió de que han de veure l'estopici que van cometre al girárseli d'espaldas y al combátrel desafortadament. Es lo qu'ell diu:—No aixís com aixís s'atenta á un prestigi y 's destrueix una organizació. Ells no vo-

lian cacichs y tenen de apetyngar ab la horrible realitat republicana. Van destrubir la barrera, y ara se 'ls ne ve á sobre la riuhada que amenssa acabar ab ells per sempre més. Van sembrar vents y ara recullen tempestats desfetats.

Naturalment que aquestas jeremiadas del gran cacich, avuy com avuy, de ben poch serveixen. Pera poder tornar las cosas al ser y estat que avants tenian, quan D. Manuel era amo y senyor absolut dels destins de Barcelona y feya y desfeya á la mida del seu gust, seria menester que lo que ha estat no hagués estat, y que lo que ha sigut no hagués produhit una revolució radical en la conciencia del poble barceloní, avants apática, adormida, amodorrada, y avuy, en cambi, maravellosament desperta.

Seria menester que 'l régimen imperant hagués fet la felicitat de la nació; que aquesta no hagués hagut de passar pels tremendos desastres de Cuba y Filipinas y per las vergonyosas condicions del tractat de París: seria menester que altres homes que no fossen els causants de tals estragos regissen á la nació ab el ferm propòsit per tothom vist y reconegut de portarla per nous camins de regeneració y de progrés... tot aixó seria necessari, lo qual es imposible, com ho es—y imposible metafísich—que una cosa que ha sigut haja deixat de ser.

Cal, donchs, que D. Manuel, que té una vista tan fina pera las cosas menudas, procuri tenirli també pera las cosas grossas: una vista que arribi una mica més enllá de Barcelona y una mica més enllá de Sardanyola: una vista que 's fassi cárrech de que certs moviments vigorosos de opinió no son provocats perque tals ó quals individus rompin ab un cacich, sino per altras causas més importants y de un caràcter més general, per no dir més universal.

Aixís l'arrepentiment y la reconciliació de aquells individus ab el cacich no posa remey á res, si aquellas causas continuan subsistent. Ells y 'l cacich trobaran l'ambient contrari, el buyt asfíxiat, la impotencia y la mort. No basta que s'arrepenteixin els que á títul de classes influyents, s'aprofitaren ab tants poch escrúpuls y ab tan mala sombra de la inercia de l'opinió, mentres sigui aquesta la que no s'arrepenteixi de haverse redressat, ni decaygui en la seva fe, ni en el seu entusiasme, ni en la confiansa que te posada en sí mateixa.

El mateix D. Manuel fins á cert punt ha donat probas de compéndreho aixís, al significar que ab un lleó despert y rezelós es perillós barallars'hi, ni per medi de la manya, ni de boig empleant la violencia, y al dir, com ha dit:

—En la próxima batalla electoral, el partit conservador hi sobra.

Fins aquí molt bé. Fa lo que deu, ó millor dit lo que pot, resignantse á aguantar el xafech, aixoplugat sota 'l paraygua de l'abstenció.

Pero s'equivoca de mitj á mitj en certs càlculs maquiavélichs que se li atribueixen.

Se suposa que ha dit qu'espera obtenir la seva rehabilitació complerta del mateix excés de mal que ha de produhir la victoria ja per ningú disputada dels republicans.

—Deixeulos—diuhen que diu—el camp lliure: quants menos enemichs tinguin en contra, més fàcilment se barallarán ells ab ells al disputarse las poltronas edilicias. Jo—diuhen que ha afegit—no desconfio de veure las ambulancias de la Creu roja tenint que anar á recullir els morts y 'ls ferits en el local de la *Fraternitat republicana*.

Aquest quadro pintoresch, espurnant de sanch y de bilis es el que s'ha forjat el bon senyor, pare y patró de las tupinadas, allá en el fons de la seva

fantasia. Creyém que 'ls republicans no li donarém aquest gust. Podrán aquells que al servey del gran Pantorrilles guanyavan avants las eleccions á punta de ganivet ó á forsa de trampas, fer mans y mánegas per introduhir la maranya en el camp republicá; pero será precia que vajin ab cuidado, que 'l poble te bon flayre pera coneixe'ls y millors punys encare pera despampanarlos.

De manera que aquest cartell de melodrama tant plé de mangra ja poden desarlo desd' ara. El públich no 'n pren d' entradas per aquesta mena de funcions bunyols.

El poble de Barcelona en las eleccions próximas, tant si te com si no te enemichs á qui combatre, de mostrará com sempre la seva cultura y 'l seu amor á la legalitat electoral. El privilegi de certs escándols se deixa pels cacichs y no hi ha ningú que tingui ni ganas de disputals'hi.

Pero, fins aixís, fins efectuantse unas eleccions legals y sinceras, l' home de las Pantorrillas aspirant etern á una rehabilitació impossible, espera conseguirla dels actes que realisarà la Corporació municipal novament elegida, dat cas que conti una majoria republicana.

Pero no 's fá cárrech de una cosa, y es de que per malament que ho fes, may ho faria pitjor que las corporacions caciquistas, que al servey de D. Manuel han omplert de vicis la Casa Gran y ab els seus despilfarros han arruinat á la Pubilla. Y ens fundém al creureho aixís en que mentres els regidors caciquistas, elegits per art de birli-birloch, no havian de respondre dels seus actes sino davant de D. Manuel, y content ell, content tothom, els que constituheixin la Corporació municipal elegida per sufragi, están subjectes perennement á una gran responsabilitat davant del poble que al Consistori 'ls envia, y haurán de fer bondat de la bona, ó en els seus erros mateixos trobarán el cástich.

Alguna diferencia hi ha de haver entre un régime de trampa basat en la voluntat de un cacich omnipotent, y un régime de severa legalitat basat en la voluntat de un poble, asedegat de governarse á sí mateix, sense trabas ni caminadors.

Ab D. Manuel, els regidors, quant més se desacreditavan, més mérits contreyan pera la reelecció.

Ab el sufragi del poble en exercici, el que 's desacredita, se 'n va de dret al *spoliarium*.

D. Manuel pot permaneixer, donchs, tant temps com vulgui ab el paraygua obert, aguantant el xáfeh y esperant que cambihi l' atmósfera; pero desd' ara li advertim que 'n te per estona.

En aquesta situació cert que no 's mullará, sempre que 'l paraygua no se li esbotzi, que tot podria ser. Pero ab l' humitat s' exposa á agafar dolor.

Y un dolor de aquells que no tenen cura, ni troban consol, ni s' alivian ab esperansas, caborias ni fantasias. Un dolor de aquells que fan dir als metjes:

—Ja ha ben rebut del carpó: ja ha fet á tots. Aviseu á n' en Samaranch.

P. DEL O.

ESPUERNAS

Jo voldria tenir alas
y á n' el cel pogué volar
per veure si aquellas ánimas
aprop de Deu gosan tant
com lo que jo goso symía
quan te tinch al meu costat.

EL GAS MUNICIPAL

—¿Sabeu que faig bona cara desde que porto mangoito?

EL VIATJE DE MR. COMBES

Vé aquí perquè no 'l coneuguin,
y 'l coneix tothom, ipobre home!

Reporters y autoritats
l' atormentan á la fonda.

En el jardí de la Vida
una flor vareig trobar,
y quan ab ma tremolosa
foll de goig 'nava á gafar
sas afiladas espinas
en mon cor se van clavar
obrinthi sagnants feridas
que ja may més s' han tancat.

F. FARRÉS GAIRALT

PROBLEMA JURÍDICH

L' escena, á París.

Un lladre de carrer, un modest escura butxacas
atrapat *infraganti*, compareix davant del jutje.

—¿Qué ha fet aquest minyó?—pregunta 'l ma
gistrat, dirigintse al agent de l' autoritat que l'
acompanya.

Pero avans que 'l polissón pugni obrir la boca, el
detingut contesta:

—Res no he fet, senyor jutje. Soch víctima d' una
arbitrarietat. O sinó, digui: ¿poden ser castigadas
las intencions, per perversas que semblin?

—Si no passen d' intencions...

—Donchs per aixó y no més que per aixó 'm por-
tan aquí: per una senzilla mala intenció, que d' in-
tenció no ha passat.

—Pero, bé ¿qué ha succehit?

—Ja li dich; res: que 'l senyor m' ha detingut, y
ara m' acusa de lladre.—

Comprent el jutje que de las explicacions del
escura-butxacas no es probable que 'n tregui l' ay-
gua clara, 's gira al polissón.

—¿Qué ha passat? Digueu.

—Estava jo fent la ronda per la meva demar-
ció, quan me 'n adono de que aquest tipo, molt co-
negut de tots nosaltres per la seva llarga historia,
següia á un senyor que 's passejava distretament.

Per esbargirse un xiquet
se 'n va xano xano á fora.

Pero, está clá, al veure alló,
icamas ajudeume á corre!

De prompte observo que 'l detingut fica la má á la butxaca de la víctima; hi corro, l' atrapo encare escorcollant al passejant, l' agafo... y aquí 'l té, senyor jutje: crech que no es necessari anyadir una paraula més.

—¿Cóm?—exclama el lladre, positivament admirat:—¿Quí ho diu que no es necessari anyadir una paraula més?.. Si encare falta explicar lo més important!..

—¿Qué es lo més important, per vos?—pregunta el jutje.

—La declaració de la titulada víctima, quan ha vist que 'l senyor polissón m' agafava. «Perdíes el temps, mestre —m' ha dit, ribentse de mí ab la major frescura:—no porto un céntim en cap butxaca, ni rellojje, ni cartera, ni tan sols mocador de mocar.»

—¿Y bé?

—¡Y bé! ¿Vol el senyor jutje una proba més clara de la meva ignocencia, desde 'l moment que 'l mateix interessat confessa que no porta res á sobre?

—Es igual: la vostra intenció de robarlo resulta de tots modos evident.

—¡Oh! Recordi que vosté ha dit que las solas intencions no poden ser castigadas.

—¡Pero vos anavan á robar!..

—¿Pero cómo podía robar si 'l senyor no duya res?—

Impressionat per la lógica ab que 'l lladre argumenta, el jutje se 'l mira un instant una mica confós.

—Segóns la jurisprudencia general—segueix dient l' acusat, aprofitantse de la ventatja que li sembla haver obtingut,—«no hi ha delicte quan, á pesar de la voluntat decidida del inculpat, l' acte qu' ell volia cometre es materialment impossible que pogués ser comés.» Jo, efectivament, tenia el propósit de buydar las butxacas d' aquell senyor, pero com que 'l senyor, segóns confessió propia, no duya res, á pesar de la meva voluntat decidida, era materialment impossible que pogués robarlo. Per lo tant, no hi ha delicte, y no haventhi delicte, se m' ha de deixar anar immediatament. Ab el seu permís...—

Y 'l lladre fa 'l gesto de dirigirse cap á la porta.

Pero 'l jutje, mentres ell discursajava, ha reflexionat y té ja la manera de pararli 'ls peus.

—No aneu tan depressa—li diu,—y permeteume una petita pregunta.

—¿Sobres?

—Al ficar la má á la butxaca del transeunt, ¿ho sabíau vos que la portés buyda?

—No, senyor, que no ho sabia.

—Si haguessiu pogut suposar que no duya un céntim, ¿us hauríau pres la molestia de registrarlo?

—¡Es clar que no!

—Donchs, ja n' hi ha prou: pesi als vostres coneixements sobre la jurisprudencia general, heu caygut á la ratera. Cert que 'l robo no podía realisar-se, no haventhi qué robar; cert que la vostra tentativa ha fracassat; pero també es cert que aixó no ha sigut pas porque no hi haguen posat vos tota la vostra ciencia, sino per circunstancias absolutament independents de la vostra voluntat. Per lo tant, la llei, que no us pot castigar com á lladre, pot condemnarvos, y us condemna, com autor d' una tentativa de robo.

—Tingui present, senyor jutje, que las mevas intencions...

—No: aquí ja no 's tracta d' intencions, sino d' una tentativa perfectament consumada...—

En va l' acusat replica, tornant á parlar de las butxacas buydas y de la impossibilitat de robar á

SÚPLICA ATENDIBLE

—Quan al escorxador s' hi hagi establert el descans dominical ¿que no 'ns deixarán sortir un rato el diumenge á la tarde?

UN ALCALDE VALENT

—¿Ab la huelga ferme pó?
Si 'ls matarifes no matan,
mataré jo.

un home que no porta un quarto... El jutje se l' escolta com qui sent ploure y tenint en compte els seus antecedents, y hasta potser el rato que li ha fet perdre, el condemna á quinze mesos de presó.

—Té hemols!—exclama 'l pobre lladre, sortint del despaig del jutje: —Quinze mesos de presó... per no haver robat res!...

Y ab molta filosofia anyadeix:

—No 'm passarà més aixó! Quan acabi y 'm torni á posar á treballar, avans de ficar las mans á la butxaca d' algú, li preguntaré: «Eh, no fem cosas! ¿No las porta pas buydas?»

A. MARCÓ

EL GRAN BULLIT DEL PARALELO

Tauletas de bunyols, teatros, subasta que 'ls objectes regala... de boquilla: fills del Turia, del Ebro y del Tirano, y algun pare sens fills, (pro ab majordona).

Gitanos, gossos, ratas, barquilleros que van darrera la quitxalla... neula; cegos que cantan el *Fru, Fru*: caloyos que 'nrahonan ab las didas... sense dido.

Matógrafos-ciné (?) ab orgas que aixordan ab sos brams antiartístichs y antihigiénichs: generosos barbers, que per pochs quartos... prometen ferte un tall á cada galta.

Cafés en abundancia y... ¡cosa extranya! d' aquests establiments, ni un sol se 'n troba que no vulgui cobrar las mercancias... lo mateix que 'ls cafés... *del mundo entero*...

Y... finalment: s' hi veuhen unas ninas,

capassas de fer perdre... la vergonya al jovenet mes cast y mes correcte, per lo rumbosas, elegants y macas.

ANDRESITO

CANDIDATS

Falta un mes escás pera las eleccions, y encare no s' ha publicat la llista de las personas que han d' anar en candidatura.

Els impacients s' indignan contra aquesta tardansa y dihen una infinitat de cosas lletjas dels directores de la política local, tatxantlos de peresosos, de descuydats, de imprevisors...

—¿Que no saben aquests senyors—exclaman ab terrible accent— que *al que madruga, Dios le ayuda*?

¡Infelissos!... Com si en la vida, tot el secret dels éxits consistís en *madrugar*.

Cabalment hi ha un altre adagi que, posant las cosas en son lloch, declara que *no por mucho madruga amanece más temprano*.

Per la meva part, confesso ab tota ingenuitat que no la sento gens ni mica la impaciencia que manife-tan aquests atrabiliaris.

Al revés; fins me 'n alegro de que las candidaturas no estiguin fetas.

Perque, es alló, mentres hi ha vida hi ha esperança. ¿Quí sab si al últim encare m' hi posarán á mí?

PART NOVA DE LA «CAIXA D' AHORROS»

Edifici que aquest any ha obtingut el premi ofert anualment pel municipi barceloní á la millor construcció urbana.

No es que hi confíhi gran cosa; pero ¿per qué no m' hi han de poder posar?

Modestia apart y sense ánim d' ofendre á ningú, crech que tan bo seria jo per concejal com qualsevol altre.

Devegadas, mitj ribent, algú m' ho ha dit:—¡Ah, si 'l fessin regidor á vostel!...

Jo he baixat prudentment els ulls y ab molta humilitat he respost:—¡Y ara! ¿Jo regidor?... ¡Ves quina ocurrencial... ¡Fugil!...

Pero interiorment he pensat:—No sé per qué las han de dir en broma aquestas cosas... ¡Si 'm fessin regidor!... ¿Y qué?... ¿Tan difícil es el cárrech, que jo no hagués de saber desempenyarlo?

Per xó di-h que celebro ab tota l' ánima que 'ls noms dels candidats qu' en las próximas elecciones han de lluytar no estiguin designats. Me faig l' il·lusió de que tinch un bitllet, y mentres no vingui 'l sorteig, sempre puch treure la primera.

¡Si Deu toqués el cor dels que han de confeccionar la candidatura y en efecte resultés qu' en ella hi figura el meu humil nom!... ¡Cóm cambiarían de rumbo, al ser jo allí dintre, las cosas de cá la Ciutat! ¡Qué 'n veuria Barcelona de novedats y reformas y milloras útils, avuy ni somiadas!...

Els abusos, el desordre, l' abandono, la mala administració... tot quedaria corregit en un tancar y obrir d' ulls. No hi hauria una font sense aygua, ni un municipal sense solta, ni un carrer sense escombrar, ni una pedra del empedrat que sortís un milímetro més que las otras...

Dech advertir que aixó no es un programa, llessat dissimuladament per veure si pican. No: dich aixó perque ho penso y—¿á qué negarho?—perque si 'm fessin concejal no ho sentiria gens.

Qu' es lo mateix que, mica més mica menos, estan pensant la majoria dels barcelonins que portan quatre pels á la cara.

Dirho, tots ho diuen:—¿Jo regidor? ¡Uix! ¡Deu me 'n guard!... Que no 'm parlin de semblant cosa. Primer que acceptar el cárrech, emigraria de Barcelona.

Pero en el fons de la seva conciencia, tots senten lo mateix que jo: unas ganas endiabladas de serne y una tristesa infinita al pensar que la comissió designadora no 's recordará d' ells al confeccionar las próximas candidaturas.

¡No ser concejal, aquí ahont n' han sigut en Jofra, en López Gómez, en Boguñá, en Plaza y tante altres plazas pel istill!...

Senyors directors de la política local: molt tacto y molta prudencia... Si volen, encare son á temps d' evitar injusticias... Al triar els candidats, fixinse més en els mérits qu' en las recomendacions...

(A veure si m' entendrán.)

MATÍAS BONAFÉ

LLIBRES

GUÍA ARTÍSTICA.—Reseña histórica del Teatro y la declamación y Nociones de Poesía y Literatura dramática,

A LA PLASSA DE SANT JAUME

—Vella y respectable Caixa, per lo bé que us heu portat,

aquí teniu la medalla que us dedica la Ciutat.

INAUGURACIÓ OFICIAL DEL CURS Á LA UNIVERSITAT DE BARCELONA

A la porta.

por D. E. RODRÍGUEZ SOLÍS, profesor del Conservatorio. — Es un llibre aquí a Espanya enterament nou. Un tractat general y complet del art dramàtic, apoyat en datos històrics y en exemples pràctics, desde l seu origen entre 'ls grechs fins als nostres díes, no tenim notícia de que ningú aquí a Espanya l' hagués escrit. Li estava reservat empèndres ho al notable escriptor, al estudiós y erudit polígrafo, Sr. Rodríguez Solís. Ab aquest llibre demostra qu' es digne de la càtedra que desempeña en el Conservatori de Madrid, havent donat un exemple de zel que hauria de tenir molts imitadors en el professorat oficial.

L' autor de *Guia artística* coneix á fons la matèria que tracta: aixís ho revela el mètode y la claretat ab que l' exposa, y principalment una qualitat especial imprescindible en tot llibre de text: la condensació.

Sobre 'l Teatro á través dels pobles y dels sigles, parant esment en els autors y en els actors que més s' han distingit, se 'n podrien escriure alguns volums. Pocas matèries com aquesta 's prestan tant á l' ampliació. Donchs el Sr. Rodríguez Solís ha sapigut concretar, y ho ha fet sens sacrificar del interès del assumpte ni detriment de la forma literària. No en va á sas condicions d' erudit reuneix las d' escriptor amantíssim.

En aquest concepte, rebrán el llibre com un verdader regaló, no sols els alumnes del Conservatori, sino totas las personas aficionadas al art dramàtic, que 'a preocupin de alguna cosa més essencial que la fruició més ó menos intensa que produheixen els espectacles escènics. El coneixement de la historia del art dramàtic constitueix una bona base de cultura.

HISTORIA DE LA INDUSTRIA LANERA CATALANA. — *Monografía de sus antiguos gremios, con profusión de notas y apéndices de documentos inéditos*, por D. JOSÉ VENTALLÓ VINTRO. — No es un llibre lo que 'ns posa la ploma á la mà sino la promesa de un' obra, que l' autor,

ilustrat historiàgrafo tarrasench, te ja escrit y está á punt de publicar per quaderns, baix els auspícis del *Foment del Treball Nacional* de Barcelona, del *Gremi de Fabricants* de Sabadell, del *Institut industrial* de Tarrassa y de las *Cámaras de Comers* dels centres fabrils de Catalunya.

La promesa es rica en bonas esperansas, evidenciadas en l' extens sumari, minuciosament puntualisat, capítul per capítul, que constitueix el prospecte que tenim á la vista, y que no pot menos de cridar l' atenció, per la riquesa de datos històrics que atesora y la extraordinaria novetat dels mateixos, en sa major part inédits. Molt haurá hagut de treballar el Sr. Ventalló per reunir tanta y tan variada matèria, casi del tot desconeguda. Molts sacrificis haurá hagut de imposarse fins á possehir un caudal tan immens de noticias, datos y pormenors, apoyats en documents antics y moderns, molts dels quals van á veure la llum pública, ara, per primera volta.

L' obra es digna del patrocini de las corporacions á qui la dedica, las quals com á tals corporacions y 'ls elements que las integran, individualment, han de veure ab gust y ab entusiasme que hi haja qui s' haja imposat la tasca de historiar una antiga industria, que te las sevas glorias en las épocas passadas, y conserva encare avuy la seva importancia.

Els qu' en el seu cultiu s' enriqueixen deuen mira ab veneració las iniciativas y la manera de ser de sos

La gran Sala del Paraninfo.

antecessors, lo qual constitueix en certa manera els timbres de noblesa de l' industria que practica. L' obra del Sr. Ventalló ve, donchs, á prestar un honor servy á l' historia de un dels rams més importants de l' activitat catalana.

ALTRES LLIBRES REBUTS:

La casa Nucingen. — *Los secretos de la princesa de Cadiñan.* — *Los empleados.* — *Sarrasine.* — *Facino Cane.* — Aquestas produccions, esmeradament traduhidas pel Sr. Garcia Bravo, forman un nou volum de las *Obras completas* del gran novelista Balzac, que ve donant á la estampa la Casa Tasso.

∴ *Vida nova*, per Dant Allighieri. — *Urania*, per Camil Flammarion. — Constitueixen els dos últims volums que ha publicat la *Biblioteca popular L' Aveng*, traduhits respectivament pels Srs. de Montoliu (D. Manuel y Calvet y Juvert (don Rafel).

RATA SABIA

ROMEA

Será difícil saber á que obeeix la traducció al catalá de la pessa *La Rebotica* de 'n Vital Aza, obra que no mereix els honors de ser traduhida per son escàs mérit literari, y que per respondre únicament al propòsit de fer riure, ha de sortir necessàriament esbravada, perdent una bona part del seu caràcter y del seu bon humor castís.

¿Per ventura no conta l' empresa ab produccions originals?

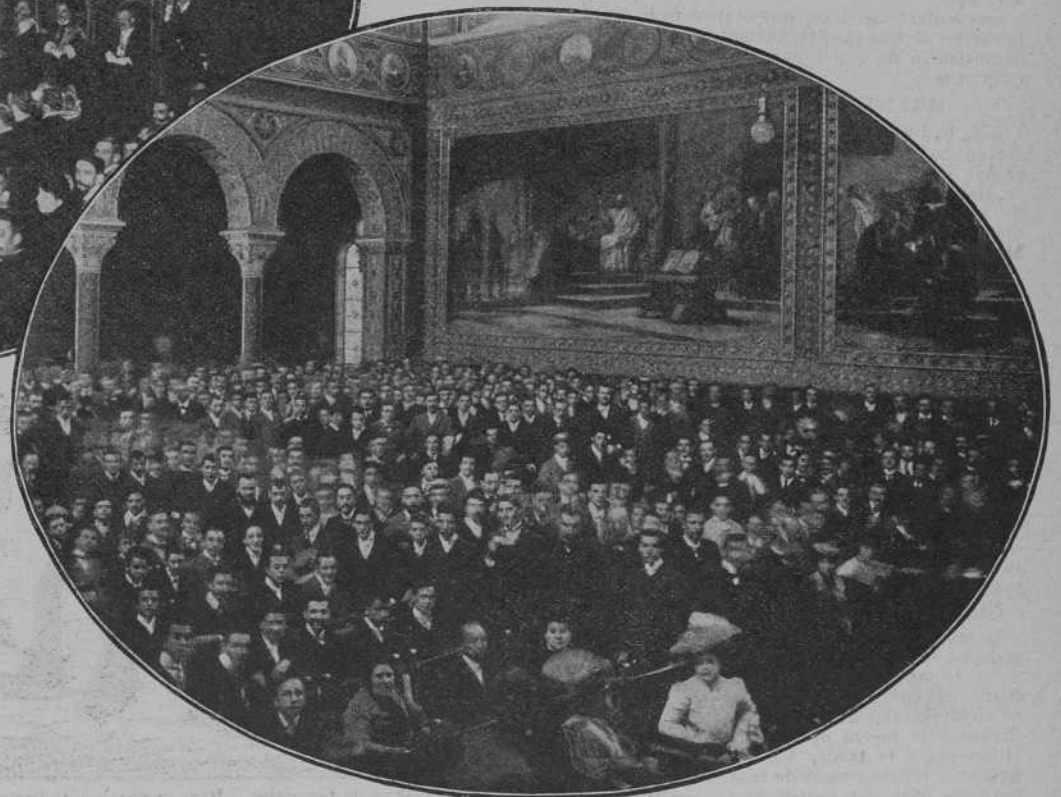
Per aquesta nit está anunciat l' estreno del drama de costums sicilianas *Caballeria rusticana*, traducció dels Srs. Jordá y Costa.

Una curiositat. Dissapte, en la funció de la Societat *Latorre*, va posarse «Aygua que corre» y «El carro del ví.» Tant se valdria haver anunciat: *Aygua ab ví.*

NOVEDATS

Ha terminat la campanya d' ópera *Baratta, ó barata*, que ab una y ab dos *tt* pot designarse, segons s' atengui al mestre director ó als preus que regian en la taquilla.

La temporada en conjunt ha resultat molt animada, satisfent l' interès dels aficionats als tenors novells, que s' han atipat de Utor, no per aixó sense que 'ls haja quedat la mel als llabis, y moltas ganas de tornar-lo á sentir.

El públich durant la cerimonia.

Diuenje al matí va donar la seva primera audició la *Sociedad Barcelonesa de Quintetos* fundada per D. Robert Goberna, distingit mestre de capella.

El programa era sustancios: tot ell flet. El componfan la *Sonata en sol major* de Mozart; una *Serenata* de Haydn, un' *Aria* i una *Fuga* de 'n Bach; el *Minuet en re* de Schubert; l' *Andante con moto* de Beoly; el *Scherzando* de la 8.ª *Sinfonia* de Beethoven, y l' *gran quinteto en mi* be-mol de Hummel.

L' orquesta de corda composta de 33 professors entre 'ls quals s' hi contava lo millor de Barcelona, feu maravellas d' ajust, expressió i colorit, conduhida per l' experta batuta del mestre Goberna.

Algunas pessas tingueren de ser repetidas, y no ho si-gueren totes, no per falta de ganas, sino per no abusar dels artistes.

D' aplausos y entussiasme no 'n vulguin mes. Ara en quant á concurrencia podia y devia haver sigut mes numerosa, puig el concert s' ho valia, y no es de bon veure que Barcelona, una ciutat tan gran, posi en perill la seva fama de culta.

Creym qu' en els concerts successius, sortiran de casa, molts dels que 'l passat diumenje s' hi van quedar. El mestre Goberna y 'ls intel·ligents professors que s' han posat baix la seva direcció, s' ho mereixen, per lo que valen y pels seus propòsits de fomentar l' afició á la bona música ab la creació de la *Sociedad Barcelonesa de Quintetos*. Poblacions del extranger que no tenen de bon tros l' importancia de Barcelona, la posseheixen y n' están ben orgullosas.

CATALUNYA

La rifa del beso, es un' obra més buydada en motllos vells, ni prou còmica pera satisfèr als amichs de las riallas, ni prou dramática pera despertar l' emoció del públich.

Escrita la major part d' ella en vers, pels Srs. Granés y García (Rufino) no té aquella flexibilitat, ni aquell bon ayre propi de las obras verdaderament sentidas, y de iguals defectes adoleix la música, composta pel mestre López del Toro, qui s' ha limitat á transcriure alguns motius andalusos, sense posarhi gran cosa de la seva part.

Sense que puga dirse que la producció sigui dolenta, la veritat es que resulta bastant adotzenada, sent una demostració de que 'l género xich cada día vá enxintse més.

GRANVÍA

Baix la direcció de 'n Pau Arana ha comensat á funcionar una companyia Ifrica, també del género menut, de la qual entre otras ne forma part la triple Blanca *Matrás*.

Esperarém á que dongui á conèixer obras novas, pera parlar ab la deguda imparcialitat de aquesta nova *troupe*.

TÍVOLI CIRCO EQÜESTRE

Entre 'ls nous artistes que han debutat aquests últims días s' hi conta 'l trio Janowsky, acróbatas que treballan ab notable llimpiesa y la *troupe* Alfred, qu' encare qu' executan exercicis ja vistos, produheixen un efecte molt agradable.

CIRCO BARCELONÉS

Demá, dissapte, comensará nova tasca aquest antich y confortable teatro debutanthi una companyia de *cartel* ab el popular drama *Don Alvaro ó la fuerza del sino*. Diumenje, á la tarde, s donará una representació de la hermosa obra *La locura de amor*, y ab la funció de la

nit que ho será la gran tragedia *Otello*, farà sa presentació, després de llarga ausencia, el veterano Bonaplata qui interpreta ab molt d' art el tipo protagonista de la colossal obra shakespeariana.

Creym que 'l públich no 's farà 'l sort, y augurém molts aplausos al artista

N. N. N.

LA RASPA

En tota la meva vida hi pogut saber per qué el nom de *raspa* li donan á la criada de servey.

Potés porque era *aspre* y *hasta* li van treure en altre temps; pro avuy día de *raspa* la *raspa* no n' es gens;

Puig qui demostra finura com ella, en molts actes seus, tot lo mes es *raspa fina* y com á tal no té preu.

La *raspa*, considerada com un' *eyna*, fa servey á una pila d' arts y oficis, gremis, brassos y estaments, que si com *eyna* els es útil, com á dona, 'ls en es més.

Crech que desde 'ls trinxeayres als mes calents (1) de *La Veu*, no hi ha ningú que no rebi de la *raspa* algun servey:

Els senyors y 'ls sarauhistas mes *pessas* y mes *lluhès*; els mes oposats dels polos; els dos extréms mes *extréms*, per un igual tenen *medi* d' apreciar el seu talent:

Als uns els *frega* la cuyna y els *mol* y *escalda* 'l café; y als altres també 'ls diumenjes

(1) D' ermilla.

BARALLA INTERROMPUDA

—¡Hola! ¿Despachais castañas? ¡A la tenencial... Para ejercer esa industria en la vía pública hay que demanar permís.

PANORAMAS BARCELONINS

El Pla de la Boqueria á la cayguda de la tarde.

ballant, els *escalda* els peus;
els *frega* 'l davant dels baixos
y els hi sab fe 'l *molinet*.

Dels saraus de patacada
ella es l'ànima vivent;
Allí, 'isi 'n fa de conquistas!
¡De patacadas, si 'n reb!

Els guapos se la disputan;
y pel bon físich que té,
es la *Venus Afrodita*
dels sátiros adroguers;

Forma part d' aquella classe,
d' aquell núcleo pintoresch
que al davant de Canaletas
té 'l seu *raspós* Ateneu,
ahont sembla que per ser soci
se precisi solament
baixar de *Caspe* ó *Traiguera*,
de *Mequinzenza* ó de *Tremp*.

Allí en aquell cap de Rambla
cada festa la veureu
fent tertulia ab las amigas,
y agafantse ab els *xiquets*
com quan eran allá al *poble*
fent *criaturas ignoscents!*
tombarells á la pallissa
ó bé á la pila del greix,
y no parant d' *escometre*'s
ni á davant dels forasters.

Pro al mon tot cambia, noyas,
y aquí ja no es com á *Tremp*:
Aquí, ja no hi ha *pallissas*
(per mes que alguna se 'n reb).
Aquí no 's pot jeure á l' *era*,
xafar blat jugant á fet,
ni empaytarse per las garbas
ni per la vinya... ni res;

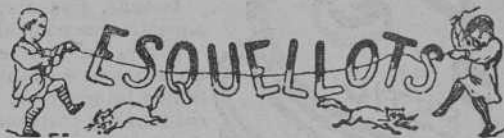
Aquí no 's cull ví, ni oli;
ni *préssecs* per sant Miquel;
ni en aquesta temps altrás figas
que las que *valtres* porteu
del *colmado*, rebregadas

per las mans del dependent;

Els joves d' aquí, son murrís;
no son tan *tous* com aquells;
allá al poble tots se deixan
grapejar com uns beneyts...

Aquí 'l que sembla mes tonto
el fan bisbe, y finalment,
aquí á Barcelona, fillas,
una no pot badar gens:
perque qui bada pot caure,
y una *raspa* si es de *Tremp*,
segons de quin modo caygui
pot trencarse fácilmente.

PEP LLAUNÉ

Ja torném á tenir obertas las aulas universitarias.

El día de la inauguració, els obrers tributant un homenatge al rector, y 'l rector expressant un gran desitj de cooperar á las aspiracions progressivas en el sentit intelectual y educatiu de las classes obreras, donaren una nota hermosa, ben digna de una Universitat moderna.

Després el Doctor Valentí y Vivó descapdellava en un discurs un tema sociològich importantíssim, fent gala de una gran independència de pensament.

Esta vist qu' en la Universitat s' hi han fet fumigacions, que amenassan acabar ab el corch reaccionari.

Y naturalment, aixó ha tret de fogó al *Avi Brusi*, que, com es sabut, per poca cosa s' enfada.

—Senyora, als peus de vosté.

Prenent peu de la gatzara que una part dels estudiants solen armar en l'acte de la inauguració del curs, cosa que no es de avuy sino de sempre, empunya la palmeta de Mestre Titas, y la descarrega sobre 'ls catedràtics que al sustentar idees progressives, donan mals exemples als alumnos y fomentan entre ells la indisciplina.

Verdaderament hi ha exemples molt perniciosos.

La disciplina universitària no 's restablirà, sino quan, com succehia baix el mando de rectors que sigueren molt del agrado del *Avi Brusi*, se facilitin per diners certificats d'estudis y títuls acadèmichs y s'envihin cabras á desbrotar las plantas del Jardí botànich.

Aquests eran els grans temps de honor y prestigi pera l'Universitat barcelonina, y lo demés son trons.

Din un periódich de Madrit qu' en aquella vila, lo mateix que á Valencia y á Barcelona, hi haurá *inteligencia* entre 'ls monárquichs pera lluytar en las próximas eleccions de regidors.

Nosaltres creyém que no hi haurá ni *inteligencia*, ni *voluntat*.

Lo únich que hi pot haver entre 'ls monárquichs es *sentiment*.

El *sentiment* que produheix la convicció de la impotencia.

Sembla que ja hauria d'estar mitj edificat l'Hospital de Sant Pau, qual execució está confiada á la gloria mes legítima de la nostra terra, sent aixís que son á Barcelona en tan gran número els pobres malalts que no troban llit en nostres insuficients edificis hospitalaris.

Donchs, fins ara, si alguna cosa s'ha fet, aquesta cosa equival á la feyna de 'n Jafá.

S'han explanat en part uns terrenos, pero ab las terras sobrants s'han obstruït torrents. S'han interromput vías públicas. S'han arrancat fanals y plátanos, y tan sense consideració s'ha procedit, que l'Ajuntament ha hagut de pendre l'acort de que las cosas tornessin al ser y estat que avants tenían, baix amenassa d'entregar l'assumpto als tribunals pera que aquests depurin las responsabilitats contretas pels autors de aquesta serie d'atentats.

¿Qué dirá pera justificarse la gloria més legítima de la nostra terra?

Seguint aquesta marxa, es molt probable que l'Hospital de Sant Pau no 'l vegin fet, sino las glorias més legítimas dels sigles veniders.

Sobre en Monasterio, 'l célebre violinista mort fa pochos días, se conta una anécdota curiosa.

Era encare un xavalet, y com toqués el violí de una manera incomparable, el general

—Vamós, hasta l'any que vé.

Epartero va portarlo á Palacio. La reyna Isabel II contava llavoras 13 anys y la princesa d' Asturias 11. Una y altra quedaren meravelladas de que aquell nen toqués tan admirablement.

Terminat el concert, comensá 'l ball. La princesa s' empenyá en ballar un rigodón ab el nen violinista. Pero en Monasterio havia desaparegut. Després de buscarlo molt, el trobaren adormit en un ample silló: era tan menut que apenas se 'l veya.

La mateixa princesa aná á despertar-lo; pero en Monasterio, mitj obrint els ulls li digué tutejant-la: —Deixa'm dormir, que tinch molta son.

Y s' hi tombá del altre costat.

Vels'hi aquí un artista, que desde la seva edat més tendra, ja no volia que ningú 'l fes ballar: ni las princesas.

Satisfacció com la de l' arcalde Boladeres... ¡Y molt legítima y molt fundada!

Sobre tot després de haver rebut un telegrama del ministre de la Governació, que ve á posar fi á la comedia de una dimissió, tantas vegadas oferta y presentada.

Un telegrama que diu textualment:

«Me complace manifestar á V. E. que el gobierno no sólo no ha pensado ni piensa prescindir de sus servicios al frente de ese Ayuntamiento, sino que está satisfecho de su proceder y tiene plena confianza, desmintiendo con esta categórica declaración los rumores que en contrario se han hecho circular.»

—Alsa, amigo, D. Guillém, ¡quínas patillas porta avuy més lluhentas!

—Y está clar ¡qué no sab que 'l ministre de la Governació se m' hi acaba de gastar tota una barra de cosmétich?

Ha tornat de Llinás el Sr. Comas y Masferrer, y al preguntar-li un periodista que pensava sobre la marxa de la política local, está clar, com que venia de fora va fer el pagés.

Y va dir que necessitava algun temps per orientarse.

Qu' esperi á las próximas elecciones y s' orientará

EN PLENA CAMPANYA ELECTORAL

—¿Quánts vots ha trobat?

—Deu morts, tots d' una mateixa familia.

OFERIMENT

—Digui al arcalde que no s' espanti encare que 'ls carnicers se li declarin en *huelga*, que aquí hi ha carn en abundancia pel gasto de la ciutat.

de segur Perque en las elecciones li farán veure las estrellas.

Sembla que dintre de poch serán trasladadas las caballerissas de la guardia municipal á las *novament* habilitadas en el Parch.

Aixó de *novament* ho diu un periódich.

Pero á nosaltres ens consta que ja fa més de *deu* anys que varen comensarse á habilitar.

¡Y aixó que 's tracta de municipals de caball!

Si fossen de infantería, n' hi hauría á lo menos per un sigle.

Un nou artista, que fa la seva primera sortida á ca'n Parés. Se diu Pere Isern y resideix á París.

La serie de quadros qu' exhibeix son la revelació de un temperament fort y vigorós y de un gran equilibri de facultats. Domina 'l dibuix y el color y sab impregnar de llum y d' ambient las sevas telas.

En una paraula: l' Isern, qu' es molt jove, ha pres bitllet per anar molt lluny en el camí del art.

L' Espanya pintoresca.

Un globo aerostátich enlayrat á Madrid, va anar á caure á Taba, poble rural de la provincia de Soria. Gran espant entre 'ls indígenas. Tots fugían, menos un, que ja apuntava l' escopeta als aeronautas, que de una manera tan impensada y sense donar previ avís, baixavan del cel.

Es una delicia 'l grau de ilustració que reyna en una gran part de la católica Espanya.

L' escena á San Sebastián de los Reyes, un poble de la provincia de Madrid.

Uns individuos després de atracarse d' ayguardent á la taberna, surten á la plassa y 's posan á jugar als toros. Y 'l que feya de bitxo va donar tal caparrada al qu' exercia de matador, que va deixar-lo mort en sech.

A CAL METJE

—Desde que s' ha obert el curs a la Universitat, sempre está queixantse.
—Es que 'l pobre té una *gandulitis* tan aguda, que no crech pas que 'n surti.

PREPARATIUS, GUBERNAMENTALS

—¿Cóm ho tenen vostés aixó de las eleccions municipals?
—Tot está a punt: lo únich que 'ns falta es electors.

¡Y encare hi ha qui s' apura en buscar homes que salvin a la nació!

A San Sebastián de los Reyes s' hi troba un dels caps més forts y poderosos d' Espanya.

Entre marit y molla no massa ben avinguts:

—D' aixó sí que n' estich segur, Marieta: tú moriràs la vigilia de una festa.

—¿Y cóm ho sabs?

—Perque el día en que t' enterrém, será pera mi un día de festa de las més grossas.

SOLUCIONS

Á LO INSERTAT EN EL ULTIM NÚMERO

- 1.ª XARADA 1.ª—*Car-me-sí*.
- 2.ª Id. 2.ª—*Vi-o-la*.
- 3.ª TRENCA-CLOSCAS.—*La Creu de la masía*.
- 4.ª CONVERSA.—*Rosita*.
- 5.ª LOGOGRIFO NUMÉRICH.—*Corneli*.
- 6.ª MUDANSA.—*Cas—Las—Pas—Nas*.
- 7.ª GEROGLÍFICH-ANUNCI.—*Se traspasa una tenda de puntas en punt céntrich. Plassa de la Igualtat, setze, baixos informarán.*

TRENCA-CAPS

XARADAS

I

Vegetal *invers* tercera,
la *segona* musical,
y es consonant la *primera*
al propi temps qu' animal!
Per *hu-dos* tots hem passat!
dos-tres s' emplea en marina;
qui *hu* tercera no amohina
ni tampoch se fá pesat.
Perque puguis desxifrar,
lector, aquesta xarada
res que 't calgui molt pensar,
te diré per acabar
que 'l *tot* es d' us militar.
Vejam, ¿l' has endevinada?

SAMUEL GRAN É INMUTER

II

En las casas hi trobas
prima-dos-quarta.
En *dos-terça quart*, veus
un nom de dama.
Ara amich buscas,
en *tot*, per fé amanidas
que molt abunda.

SOR-OLLA (T. de la A.)

TRENCA-CLOSCAS

D. TERESA BALL RIFÁ

Combinadas aquestas lletras, buscar el títol de una sarsuela catalana en dos actes.

UN LANCERO

LOGOGRIFO NUMÉRICH

1	2	3	4	5	6	7	—Apellido catalá.
3	5	6	2	3	5	—En els circo.	
4	5	1	5	6	—Verb.		
7	2	6	2	—Animal.			
3	5	1	—Els ferrés.				
5	4	—Preposició.					
6	—Consonant.						
3	5	—Part del cos humá.					
3	2	1	—Peix.				
6	5	7	5	—Animal.			
3	2	6	5	7	—Color.		
7	6	2	4	5	6	—Verb.	
4	5	6	5	1	5	6	—Id.

A. RIBAS LL.

CONVERSA

- Toribi vols venir?
—Ahont anirém?
—A veure 'l fill de 'n Ricart qu' está agonitzant.
—Quin 'l Eugeni?
—No, 'l que fa poch t' hi dit.

J. BOSCH Y ROMAGUERA

GEROGLÍFICH

X
M
I
I
C L O
O
IV IV

F. JOANET

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, 20

Imprempta LA CAMPANA y LA ESQUELLA, Olm, 8
Tinta Ch. Lorilleux y C.^a

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, número 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat número 2

Obra nueva de la **COLECCIÓN DIAMANTE**

TOMO 88

ALMA INFANTIL

POR *T. DOSTOIEWSKY*

Un tomo de 224 páginas.

Ptas. 0'50

Dramas Líricos

PER APELES MESTRES

LA BARCA

Preu: 1 pesseta

CROQUIS CUBANS

PER

Suriñach Senties

Ptas. 2

Novedad

LO BELLO Y SU HISTORIA

POR GAUCKLER

Un tomo en 8.º, Ptas. 2'50

LA ANTROPOLOGÍA Y EL DERECHO

POR EL Dr. L. MANOUVRIER

Ptas. 2

OBRA NUEVA

DE

FEDERICO GAMBOA

SANTA

Un tomo en 8.º

Ptas. 3'50

Está
en premsa

Almanach

DE

La Esquella de la Torratxa

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de dites obras, remetent l'import en llibransas del Giro Mútuo ó bé en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebrá á volta de correu, franca de ports. No responém d' extravíos, si no 's remet ademés un ral pera certificar. Als corresponsals se 'ls otorgan rebaixas.

AMICH DE CONFIANSA

—Si no fos per las ungetas,
y porque no sab dir res

y porque á las nits s' escapa,
el pendría per promés.